

(Scenos iš Čenstono tragikomedijos
The covetous Knight.)

PIRMOJI SCENA

(Bokšte)

ALBERAS IR JONAS

ALBERAS

Kad čia ir kažin kas, o į turnyrą
Nujosiu aš. Paduok man, Jonai, šalną.

(Jonas paduoda jam šalną.)

Štai perdurtas perdėm, aš negalėsiu
Jo užsidėt. Reiks pasirūpint naują.
Bet smūgis koks! Prakeiktas grovis Deloržas!

JONAS

Ir jūs už tai atkeršijote grovui:
Kada nuo balno numetėte jį,
Negyvas lyg gulėjo parą — ir kažin
Ar beišgijo.

ALBERAS

Vis dėlto jis pelnė;
Sardokas iš Venecijos jo sveikas,
Krūtinė juk nė grašio nekaštuoja —
Kitos jisai tikrai nepirks daugiau.
Kam aš nenuėmiau tuojau jo šalmol
O būčiau aš nuėmęs, bet drovėjaus
Ponių ir hercogo. Prakeiktas grovas!
Geriau jau būtų perskėlęs man galvą.
Juk ir drabužių reik. Paskiausią kartą
Visi ten riteriai šilkus dėvėjo,
Aksomus, — aš buvau su briliais viens tik
Už skobnių hercogo. Aš teisinausi,
Kad atvykau turnyran iš netyčių,
O ką dabar sakysiu? O neturtel
Kaip širdis mūsų žemina jisai!
Kai durklu tuo sunkiu Deloržas šalma
Man perdūrė ir sau tolyn nujojo,
O aš be šalmo pentiniais dar mygau
Emirą savo. Leidausi, kaip žaibas,
Ir numėčiau per dvidešimtį žingsnių
Aš grovą, kaip mažiuką pažą; ponios
Sukilo visos, net pati Klotilda
Nenoromis sukliko nusigandus.
Kada heroldai gyrė mano smūgi,

Tada nieks nežinojo priežasties
Narsumo mano, nuostabios jėgos:
Aš perpykau už sužalotą šalną!
Iš kur didvyriškumas? — Iš šykštumo,
Taip! lengva greitai užsikrėsti juo man
Po vienu stogu čia su savo tėvu,
O kaip Emiras mano?

JONAS

Dar šlubuoja,
Dar vis išjot negalit jūs ant jo.

ALBERAS

Tai nėra kas daro: reiks nupirkti bėrį:
Nebrangiai juk už jį ir reikalauja.

JONAS

Nebrangiai, bet juk pinigų nėra?

ALBERAS

Ką sukčius Saliamonas sako mums?

JONAS

Jis sako, kad daugiau nenori skolint,
Jei jam daiktų kokių neužstatysit.

ALBERAS

Šėtonas! Kur aš užstatą jam gausiu?

JONAS

Sakiau aš.

ALBERAS

O jisai ką?

JONAS

Purtos, maigos.

ALBERAS

Tu pasakytum jam, kad mano tėvas
Turtingas pats, kaip žydas, kad anksčiau
Arba vėliau teks visa man.

JONAS

Sakiau.

ALBERAS

O jis ką?

JONAS

Maigosi ir purtos.

ALBERAS

Varge!

JONAS

Norėjo pats ateit.

ALBERAS

Tai dėkui dievui.

Be išpirkinio jo aš neišleisiu.

(Barškina kas į duris.)

Kas ten?

(Įeina žydas.)

ŽYDAS

Žemiausias tarnas.

ALBERAS

A, bičiuli!

Eik šen čionai, Saliamone gudrusis,
Prakeiktas žyde! Tu, kiek aš girdėjau,
Nenori man paskolint. . .

ŽYDAS

Maloningas

Pons riteri! Prisiekiu jums, norėčiau. . .
Betgi iš tikro negaliu. Kur gausiu
Aš pinigų? Visus turtus išleidau,
Vis riteriams pagelbėdamas noriai.
Nė vienas negražina. Jus prašyčiau:
Gal galite nors dalį atiduoti. . .

ALBERAS

Plėšikas tu! kad pinigų turėčiau,
Ar aš terliočiausi čia su tavim?
Pakaks. Nesišykšték, miels Saliamone.
Duok červoncus. Paberki mums šimtinę,
Pakol tavęs dar neiškratém.

ŽYDAS

Šimtą!

Kad taip turėčiau šimtą jų!

ALBERAS

Klausyk!

Argi ne gėda tau savų draugų
Neišvaduot?

ŽYDAS
Prisiekiu. . .

ALBERAS

Jau pakanka!
Niekai! Tu užstato dar reikalauji?
Ką užstatysiu tau? Gal kiaulės odą?
Kad aš turėč ką užstatyt, seniai
Pardavęs būčiau. Žodžio riterio,
Šunie, dar tau per maža?

ŽYDAS

Jūsų žodis,
Kol gyvas jūs, oi daugel daugel reiškia;
Lobius Flamandijos turtuolių jis,
Kaip talismanas, jums atidarys,
Bet jeigu perleisite jūs tą žodį
Man, vargšui žydui, tuomi tarpu jau
Numirsit (saugok dieve), o tada
Tas žodis jūs bus panašus į raktą
Nuo jūrose paskendusios dėžutės.

ALBERAS

Nejaugi tėvas pergyvens mane?

ŽYDAS

Kas gal žinot? Dienas ne mums skaityti.
Vaikins žydėjo vakar, šiandien mirė, —
Ir štai seneliai keturi jau neša
Į kapines jį ant pečių kuprotų.
Baronas sveikas. Dievas duos, tai dešimt,
Ar dvidešimt, ar dvidešimt penkis,
Ar trisdešimtį metų pragyvens.

ALBERAS

Meluoji! Juk už trisdešimt jau metų
Man penkios dešimtys sukaks, tada jau
Su pinigais ką veiksiu aš?

ŽYDAS

Ką veiksi?!

O, pinigai! Visokiam amžiui tinka.
Tik jaunikaitis tai juose sau ieško
Tarnų guvių, visur juos siuntinédams,
O senis mato piniguos draugus
Ir sergsti, kaip akies lėliukę, juos.

ALBERAS

O! Tėvas ne tarnais ir ne draugais
Juos laiko — viešpačiais, ir jiems tarnauja.
Ir kaip tarnauja? Kaip Alžyro vergas!
Kaip pririštas šuva šaltoj būdoj,
Sausa pluta ir vandeniū maitinas,
Nemiega per naktis, bėgioja lodams,
O dėžėse ramiai sau guli auksas.
Nutilk tu! kada nors suteiks man naudą
Tie pinigai, -- paliaus tenai gulėję.

ŽYDAS

Taip, taip! Tikrai, per šermenis barono
Daugiau bus pinigo gražaus išlieta,
Nei ašarų. Duok, dieve, tėvo turtą
Greičiau jums gauti.

ALBERAS

Amen!

ŽYDAS

O galėtų. . .

ALBERAS

Ką?

ŽYDAS

Taip, taip; priemonė, maniau, yra. . .

ALBERAS

Kokia?

ŽYDAS

Pažįstu vaistininką vieną,
Senuką, vargšą žydą. . .

ALBERAS

Ar taip pat
Lupiką, kaip ir tu, ar dar baisesnį.

ŽYDAS

Ne, riteri, Tovių kitaip prekiauja,
Lašus jis daro. . . Stebuklingi jie. . .
Kaip veikia jie!

ALBERAS

O ką su jais darysiu?

ŽYDAS

Į vandens stiklinę tik įlašint. . .
Trijų lašų pakaks, bespalviai jie,
Žmogus sopėjimo pilve nejaučia
Ir be skaudėjimo, kančių numiršta.

ALBERAS

Senukas tavo tas nuodais prekiauja?

ŽYDAS

Taip, ir nuodais.

ALBERAS

Tai ką? Užuoť man davęs
Pinigų, nuodų pasiūlyť išdrįsai
Stiklinių du šimtu, o už stiklinę
Vis po červončą. Taip, sakau, ar ne?

ŽYDAS

Jūs galit juoktis iš manęs, kiek norit.
Ne; aš norėjau... jūs gal... aš galvojau,
Kad jau baronui būtų laikas mirti...

ALBERAS

Tai ką! nunuodyť tėvą! išdrįsai
Jo sūnui... Griebk jį, Jonai! Tu drįsai...
Bet ar žinai, tu smarve, tu gyvate,
Šunie, kad aš tave tuojuau ant vartų
Už tai pakart paliepsiu!

ŽYDAS

Kaltas aš!

Atleiskit: juokavau!

ALBERAS

Duok, Jonai, virvę!

ŽYDAS

Aš. . . juokavau. Jums pinigų turiu.

ALBERAS

Šalin, šunie!

(Žydas išeina.)

Štai su manim kas daros
Dėl tėvo tikrojo šykštumo! Tai ką
Man drįso siūlyt žydas! Duoki stiklą
Man vyno! Šiurpuliai mane tik krečia. . .
Tuo pat man reikia, Jonai, pinigų. . .
Nubėk greičiau pas tą prakeiktą žydą,
Paimk jo červoncus. O man atneški
Čia rašalinę. . . Parašą tam sukčiui
Išduosiu. Bet tik tu nevesk man šičia
Judošiaus to. . . Gal ne, palauk truputį —
Juk atsiduos nuodais tie jo červoncai,
Kaip protėvio jo andai sidabriniai. . .
Liepiu paduot aš vyno.

JONAS

Nėr jau vyno

Pas mus nė lašo.

ALBERAS

To, ką dovanų man yr
Atsiuntęs iš Ispanijos Remonas?

JONAS

Aš vakar nunešiau lioniui kalviui
Jau paskutinę bonką.

ALBERAS

Taip! žinau tai. . .

Tai duok vandens. Gyvenimas prakeiktas!
Nel nutariau, reiks eit ieškot teisybės
Pas hercoga: tegu privers jis tėvą
Maitinti taip mane, kaip savo sūnų,
Ne pelę, gimusią kur po palėpe.

ANTROJI SCENA

(Rūsys)

BARONAS

Kaip baladošius jaunikaitis laukia
Su kokia nors paleistuve suseiti
Ar su kvaile, apgauta jo, — taip ašen
Per visą dieną laukiau tos minutės,
Kada į rūšį eisiu paslaptinę,
Vėl pas dėžes savas ištikimąsias.
Laiminga ši diena! Galiu dabar aš
Į šeštą dėžę (dėžę dar nepilną)
Saujelę aukso surinkto įpilti.
Nedaug juk, rodos, bet tik pamažėle
Gėrybės dauginas. Skaičiau kažkur aš,
Kad kitąkart kareiviams savo liepė
Karalius pilti saujoms žemių krūvą;
Ir ten kalva jau stojos, ir karalius,
Jau būdams viršuje, matyt galėjo
Baltai nuklotą palapinėm slėnį
Ir jūras, ten, kur plaukiojo laivai.
Taip aš, atnešdams nors ir po saujelę —
Tą duoklę paprastą į mano rūšį, —

Supyliau savo kalvą — ir nuo josios
Matau aš viską, kas priklauso man.
Kas nepriklauso? Aš lyg demonas
Dabar valdyt pasaulį jau galiu. . .
Tik panorėsiu — tuoj čia stosis rūmai;
Į mano kuo gražiausiuosius sodus
Linksmis būreliais nimfos susibėgs,
Ir mūzos duoklę savo man atneš,
Ir laisvas genijus tuojau paklus man,
Dorybė ir bemiegis ilgas darbas
Klusniai tikėsis mano dovanų;
Sušvilpsiu aš — ir tuoj tyliai, klusniai
Įšliauš sukruvinta piktadarybė,
Rankas laižys ir į akis žiūrės,
Norėdama atspėti mano valią.
Ir viskas klauso tik mane, aš — nieko;
Aukščiau visų troškimų — aš; ramus aš;
Žinau galybę savo — man pakanka
Tik to žinojimo. . .

(Žiūri į savo auksą.)

Nedaug juk, rodos,
O kiek čia rūpesčių žmonių, kiek apgavimų,
Kiek ašarų, maldų ir prakeikimų
Čia turi savyje tos sunkios dėžės!
Čia yr dublionas senas. . . štai jis. Šiandien
Našlė man atnešė, o dar prieš tai
Net pusdienį su trim vaikais prieš langą
Ji klūpodama staugė, nors ir lijo,
Vėl perstojo ir vėl, ji pataikūnė
Dar vis neatsitraukė. Aš galėjau
Nuvyt ją, bet kažin kas man kuždėjo,

Kad atnešė ji skolą savo vyro
Ir nenorės šaltojoje sėdėti.
O šis? . . Tibo man atnešė šį daiktą.
Kur gaut galėjo jį tas apgavikas?
Jį atėmė tas tinginys, gal būti,
Ant kryžkelės vidurnaktį kur girioj. .'.
Taip! jeigu visos ašaros, tas kraujas,
Prakeiktas tas, pralietas už tą viską,
Kas guli čia, iš žemės tuoj išlištų,
Tai būtų vėlei tvanas — aš prigerčiau
Tuose brangiuos man rūsiuose. Bet metas.

(Nori atrakinti skrynią.)

Kiekvienąkart, kai noriu savo skrynią
Atidaryt, tai jaudinuos drebėdams.
Ne baimė (ne, visai, ko man bijoti?
Turiu aš kardą; ir už auksą stovi
Teisisis plienas), betgi širdį spaudžia
Kažin koks nepažįstamas man jausmas. . .
Mums sako medikai: esą žmonių,
Kur randa užmušimuose smagumą.
Kada į spyną įdedu aš raktą,
Aš ir jaučiu tą patį, ką tur jausti
Jie, smogdami į savo auką peilį:
Baisu, kartu smagu.

(Atrakina skrynią.)

O štai gėrybės!

(Iberia pinigų.)

Tai eikit — jau gana jums po pasaulį
Lakstyt, žmonių tarnaujant geiduliams
Ir jųjų reikalams. Užmikit šičia
Miegu didžios galybės ir ramumo,

Kaip debesiuos dievai sau miegti!
Aš šiandien noriu pokylį iškelti:
Prieš kožną dėžę užsidegsiu žvakę,
Visas jas atrakinsiu, būdams čia
Viduj, į žerinčias krūvas žiūrėsiu.

(Uždega žvakes ir atidaro skryniais
viena po kitos.)

Aš karaliauju!.. Koks gražus žėrėjims!
Stipri ir paklusni mana valstybė;
Joje garbė yra mana ir laimė!
Aš karaliauju!.. Bet numirus man —
Kas ją paskui valdys? O kas? Sūnus!
Beprotis tas, tas vėjavaikis jaunas,
Tas bendrininks ištvirkusių girtuoklių!
Vos tik numirsiu, tuoj ateis jis šičia,
Į šituos nebylius rūsius ruimingus,
Su juo godžių dar pataikūnų minios...
Raktus pagriebęs nuo lavono mano,
Atvoš dėžes ir juoksis iš manęs...
Ir išlakios gėrybės visos mano
Po kišenius aksominius, skylėtus.
Jisai sumuš šventus indus tuos mano,
Šventais aliejais purvą sumirkys —
Jis išbarstys... O kokią turi teisę?
Ar dovanai tatai man visa teko?
Ar besijuokiant, kaip lošikui tam, kurs
Krūvas tik ima, barškindamas kaulais?
Kažin kiek susilaikymų karčiųjų,
Kiek rūpesčių baisių, vargų, aistrų
Kiek pažabotų, nemigo naktų
Kainavo man tai visa; gal sūnus

Sakys, kad samanoms aš savo širdį
Apauginau, kad nežinojau norų,
Kad sąžinė manęs negrauzė niekad —
Ta sąžinė, plėšrus žvėris, kur širdį
Taip ėda, ji — nelaukiama viešnia,
Kaip skolininks, šnekėjas nuobodus,
Lupikas, ragana, kuri mėnulį
Aptemdina ir prikėlia lavonus! . .
Ne! sau kančiom pirma turtus sukrauki,
O pažiūrėsim, ar tu, nelaimingas,
Barstysi, ką taip kruvinai uždirbai.
O, kad galėčiau nuo akių begėdžių
Užslėpti rūšį tą! . . O kad iš grabo
Ateit galėčiau, kaip vėlė, kaip sargas,
Ir nuo žmonių, sėdėdams ant dėžių,
Dabot gėrybes mano taip, kaip šiandien! . .

TREČIOJI SCENA

(Hercogo dvare)

ALBERAS, HERCOGAS

ALBERAS

Tikėkit, viešpatie, ilgai kentėjau
Beturčio gėdą; ir jei neprispirtas
Galutinai, aš skundėsis nebūčiau.

HERCOGAS

Tikiu, tikiu aš. Riteris kilmingas,
Toksai, kaip jūs, nekaltins savo tėvo
Be reikalo. Tik nesigrauzkit jūs.
Nurimkit. Sąžinę paveiksiu tėvui,
Kai būsim vieni du. Aš laukiu jo.
Su juo mes nesimatėva seniai.
Jisai senelio mano buvo draugas.
Atsimenu, kada buvau dar mažas,
Mėne sodindavo ant savo žirgo
Ir, būdavo, uždengs sunkiu šalmu,
Tartum varpu.

(Žiūri pro langą.)

O kas ten? Gal jisai?

ALBERAS .

Taip, viešpatie, tai jis.

HERCOGAS

Išeik į šitą

Štai kambarį. Pašauksiu jus.

(Alberas išeina; įeina baronas.)

Barone!

Džiaugiuos, matydams sveiką jus ir linksmą.

BARONAS

Laimingas, viešpatie, kad dar galiu
Atvykti pagal jūsų paliepimą.

HERCOGAS

Seniai jau išsiskyrėme, barone,
Ar atmenat mane?

BARONAS

Aš, viešpatie?

Štai, kaip dabar, matau jus. Buvot vaikas.

Velionis hercogas dažnai man sakė:

Pilypai! (visada vadindavo

Jis Pilypu mane) ką tu manai?

Už dvidešimtį metų tu ir aš.

Jau būsiva kvailiai prieš šitą vaiką...

Tai yr — prieš jus...

HERCOGAS

Atnaujinsiva vėlei

Tą pažintį. Užmiršot mano dvarą.

BARONAS

Jau pasenau aš, viešpatie: ką veiksiu
Dvare čia. Jūs jauni — tai jums patinka
Turnyrai, šventės; aš tam netinku jau.
Dievs duotų karą, tai ir aš kriunėdams,
Rods, pasiruošęs sėst ant žirgo vėlei.
Dar pajėgų užteks tą seną kardą
Už jus šia drebančia ranka pakelti.

HERCOGAS

Barone! Jūs stropumą mes jau žinom.
Senelio mano buvot draugas; mano
Tėvelis jus godojo. Aš taip pat
Laikiau kaip ištikimą man ir narsų
Jus riterį. Bet sėskime, barone.
Ar turite vaikų?

BARONAS

Turiu tik sūnų.

HERCOGAS

Kodėl gi nematau pas mus aš jo?
Įgriso dvaras jums, bet jam pritinka
Ir metais, ir kilme būt prie manęs.

BARONAS

Kad svietiško gyvenimo nemėgsta
Sūnus; paniurusio, nuožmaus jis būdo.
Aplinkui pilį giriose tik bastos,
Kaip jaunas briedis koks.

HERCOGAS

Tai negerai
Taip šalintis. Tuoju mes jį pritrauksim
Prie pokylių, turnyrų, prie linksmybių. . .
Atsiųskit jį pas mus; paskirkit sūnui
Užlaikymą, pritinkantį jo kilmei. . .
Jūs raukiatės — pailsote kelionėj,
Tur būti?

BARONAS

Viešpatie, aš nepailsęs,
Bet aš nusiminiau, aš nenorėčiau
Prisipažint prieš jus, bet mane verčiat
Jūs pasakyti apie savo sūnų
Tai, ką norėčiau aš nuo jūsų slėpti:
Jisai nėra, nelaimėi, nusipelnęs
Tokios, o viešpatie, iš jūs malonės;
Jaunystė jo pilna žemų ydų
Ir pašėlimo. . .

HERCOGAS

Tai dėl to, barone,
Kad vienas jis, o juk atsiskyrimas
Ir dykinėjimas jaunuosius žudo.
Atsiųskit jį čionai, ir tuoj užmirš jis,
Prie ko ten nuošaly pripratęs buvo.

BARONAS

Atleiskit man, bet vis dėlto tikrai
Aš negaliu sutikt su tuo. . .

HERCOGAS

Kodėl gi?

BARONAS

Paleiskit mane seną. . .

HERCOGAS

Reikalauju:

Sakykite, kodėl jūs atsisakot?

BARONAS

Pykstu aš ant sūnaus.

HERCOGAS

Už ką?

BARONAS

Baisus

Nusikaltimas.

HERCOGAS

Koks gi? Pasakykit.

BARONAS

Paleiskit, hercoge. . .

HERCOGAS

Labai tai keista,

Arba gal gėda jums dėl jo?

BARONAS

Taip. . . gėda. . .

HERCOGAS

Bet ką gi jis padarė?

BARONAS

Jis... norėjo

Užmušt mane.

HERCOGAS

Užmušti? Jį tuojau,
Kaip piktadari, teismui atiduosiu.

BARONAS

Žinau aš, nors įrodinėt nenoriu,
Kad jis tikrai mirties manosios trokšta,
Nors ir žinau, kad jis kėsinosi
Mane...

HERCOGAS

Ką padaryt?

BARONAS

Apvogt.

(Alberas išoka į kambarį.)

ALBERAS

Meluojat!

HERCOGAS

(Alberui)

Kaip drįsot jūs?..

BARONAS

Tu čia!.. Tu, tu drįsai man!.

Ir tu galėjai tėvui tokį žodį
Ištart?.. Meluoju! čia — prie viešpaties!..
Arba ne riteris jau aš?..

ALBERAS

Melagis!

BARONAS

Ir griausmas netrenkė tavęs, o dieve!..
Na, tai **paimk**, ir tegu teis mus kardas!

(Meta pirštinę; sūnus greit ją paima.)

ALBERAS

Tai tėvo dovana pirma. Dėkoju.

HERCOGAS

Ką aš matau? Kas prieš mane čia dedas?
Ištiko sūnų tėvo iššaukimas!
Kokiais laikais aš ant savęs uždėjau
Retežį hercogų! Nutilkit, jūs,
Beproti! O ir tu, tigriuk! **Gana**.

(Alberui.)

Man atiduokit pirštinę.

(Atima pirštinę.)

ALBERAS

Kaip gaila!

HERCOGAS

Nagais į ją taip ir įkibo — niekšas!
Šalin: jūs mano akyse nedrįskit,
Pakol aš pats pašaukti jūs neliepsiu.

(Alberas išeina.)

O nelaimingas seni, ar ne gėda? . .

BARONAS

Atleiskit, viešpatie, nebegaliu
Stovēt, jau silpsta mano keliai... trokštu...
Kur mano raktai? Kur?

HERCOGAS

Jis mirē. Dieve!
Koks pabaisings amžļus, širdys baisios!

